

ВІДГУК

**офіційного опонента – кандидата юридичних наук, доцента
Орловської Ірини Григорівни на дисертацію Самосуд Жанна
Олександрівни на тему: «Публічне адміністрування забезпечення прав і
законних інтересів підприємців: порівняльний аналіз (Україна, Польща,
Чехія)», подану на здобуття наукового ступеня кандидата юридичних
наук за спеціальністю 12.00.07 – адміністративне право і процес;
фінансове право; інформаційне право**

Актуальність обраної теми дисертації зумовлена нагальною потребою у вдосконаленні публічного адміністрування забезпечення прав і законних інтересів підприємців, особливо в умовах євроінтеграції України. В сучасних реаліях економічний розвиток держави значною мірою залежить від ефективності адміністративно-правового регулювання підприємницької діяльності, що, у свою чергу, визначає рівень конкурентоспроможності національного бізнесу. Проведений у дисертації порівняльний аналіз систем публічного адміністрування України, Польщі та Чехії дозволяє не лише визначити ефективні правові механізми захисту підприємців, а й адаптувати кращі міжнародні практики до українських умов.

Дослідження також набуває особливого значення в контексті воєнного стану та післявоєнного відновлення країни. Успішна реалізація заходів із підтримки підприємництва є ключовим елементом у процесі економічного відродження України, забезпечення зайнятості населення та залучення інвестицій. Вивчення досвіду Польщі та Чехії, які пройшли шлях трансформації своїх адміністративних систем у контексті європейської інтеграції, сприяє розробці ефективних моделей державного регулювання, що можуть бути імplementовані в Україні для стимулювання розвитку малого і середнього бізнесу.

Значна увага у роботі приділяється питанню цифровізації адміністративних послуг, що є актуальним для підвищення ефективності

державного управління та зменшення бюрократичних бар'єрів у сфері підприємництва. Дослідження електронного врядування в Україні, Польщі та Чехії дозволяє виявити найбільш ефективні інструменти цифрового адміністрування, які можуть сприяти прозорості адміністративних процесів, зменшенню корупційних ризиків та створенню сприятливого бізнес-клімату.

Водночас аналіз правових механізмів та адміністративних процедур у Польщі та Чехії дозволяє запропонувати обґрунтовані рекомендації для вдосконалення української системи державного регулювання бізнесу, що, у свою чергу, сприятиме економічному зростанню та підвищенню рівня правової визначеності для підприємців.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами, грантами. Дослідження узгоджується з положеннями Стратегії відновлення, сталого розвитку та цифрової трансформації малого і середнього підприємництва на період до 2027 року та затвердження операційного плану заходів з її реалізації у 2024–2027 роках, яку схвалено розпорядженням Кабінету Міністрів України від 30 серпня 2024 р. № 821-р., Стратегії державної політики щодо внутрішнього переміщення на період до 2025 року та затвердження операційного плану заходів з її реалізації у 2023-2025 роках, яка схвалена розпорядженням Кабінету Міністрів України від 7 квітня 2023 р. № 312-р. Дисертацію виконано відповідно до плану науково-дослідної роботи Науково-дослідного інституту публічного права «Правове забезпечення прав, свобод та законних інтересів суб'єктів публічно-правових відносин» (номер державної реєстрації 0120U105390).

Достовірність та обґрунтованість наукових положень, висновків та рекомендацій, сформованих у дисертації, визначаються тим, що вони базуються на опрацюванні досить складної системи вітчизняних та міжнародних актів, складність яких зумовлена їхньою не систематизованістю. В умовах екзистенційної загрози від повномасштабного вторгнення російських терористів в Україну в ході російсько-української війни та післявоєнної відбудови сформовані в результаті дослідження

дисертантом висновки та рекомендації підтверджені науковими доказами, є достатньо аргументованими і у своїй більшості є переконливими.

У роботі чітко сформована об'єктно-предметна визначеність, а також вдало виявлені основні комплексні підходи до визначення мети та завдань дослідження, що свідчить про авторський підхід до реалізації наукового пошуку: удосконалено публічного адміністрування забезпечення прав і законних інтересів підприємців в Україні на доктринальному засадничому та законодавчому рівнях

Робота в цілому є структурованою та логічно сформованою, мета та поставлені до розкриття завдання знаходяться в єдності, а також репрезентують наукову новизну та актуальність проблеми.

Окремої уваги заслуговує апробація результатів дисертації. Підсумки розроблення проблеми в цілому, окремі її аспекти, одержані узагальнення та висновки були оприлюднені здобувачем на двох науково-практичних конференціях: «Адміністративно-правові науки: сучасний стан та перспективи розвитку» (м. Київ, 28 жовтня 2019 р.), «Безпека в інтелектуальному вимірі» (м. Київ, 11 жовтня 2024 р.).

Наукове та практичне значення роботи. Теоретичну цінність роботи складає система висновків, наданих рекомендацій та концепцій, які сформовані особисто здобувачем, а практичну цінність дисертаційного дослідження відображають результати їхнього впровадження. Про це свідчать викладені у вступі та трьох розділах основної частини роботи положення, які відповідають заявленій проблематиці та стосуються як постановки теми в цілому, так і окремих її складових.

У роботі наведено нове розв'язання наукового завдання стосовно розкриття змісту, сутності та порівняльного аналізу публічного адміністрування забезпечення прав і законних інтересів підприємців в Україні, Польщі та Чехії.

Сформовані та обґрунтовані в дисертації положення, висновки і пропозиції використовуються й можуть бути використані в: 1) науково-

дослідній сфері – для подальшого вивчення особливостей та сутності публічного адміністрування забезпечення прав і законних інтересів підприємців у контексті порівняльного аналізу України, Польщі та Чехії (акт упровадження Науково-дослідного інституту публічного права); 2) практичній діяльності – для вдосконалення практичної діяльності стосовно вдосконалення взаємодії вітчизняних підприємців із підприємцями країн-учасниць Європейського Союзу (акт упровадження ТОВ «Саєнс енд Спейс»; 3) освітньому процесі – під час розроблення та викладання навчальної дисципліни «Актуальні проблеми адміністративного права» (акт упровадження Науково-дослідного інституту публічного права).

Наукова новизна одержаних результатів, які виносяться на захист полягає в тому, що дисертація є вагомим комплексним дослідженням у науці адміністративного права, що системно, у логічній послідовності розкриває засади, сутність і змістовні характеристики публічного адміністрування забезпечення прав і законних інтересів підприємців у порівняльному аналізі України, Польщі та Чехії. До числа найвагоміших наукових положень як результатів дисертаційної роботи можна віднести наступні:

- вперше в українській теорії публічного адміністрування у процесі компаративістичного аналізу утверджено пріоритети забезпечення прав підприємців в Україні спеціалізованим центральним органом виконавчої влади, який має за пріоритет саме питання розвитку підприємництва, створення сприятливого бізнес-середовища щодо підтримки молоді та мігрантів, які засновують власні малі підприємства, реалізацію програм із професійного навчання, фінансування та консультування, а також розвитку студентських ініціатив, організацію навчальних модулів, співпрацю з експертами та залучення до міжнародних проєктів, що стимулюють здобувачів вищої освіти займатися підприємництвом, створюючи інноваційні бізнес-моделі;

- удосконалено наукові положення щодо адміністративно-правового та бізнес-захисного статусу бізнес-омбудсменів в Україні, Польщі та Чехії,

унаслідок чого доведено, що його адміністративно-правовий статус у Польщі є найрозвиненішим, оскільки його закріплено спеціальним Законом, що забезпечує високу незалежність органу та можливість впливати не тільки на виконавчу гілку влади, але й на законодавчі процеси. Підкреслено, що предмет відання польського бізнес-омбудсмена зосереджений виключно на захисті мікро-, малого та середнього бізнесу, що дозволяє сфокусуватися на специфічних потребах саме цих малих підприємців, що дає можливість ефективно захищати їхні права від адміністративних перешкод і зловживань з боку суб'єктів владних повноважень;

- отримали подальшого розвитку наукові положення стосовно поняття публічного адміністрування захисту прав і законних інтересів підприємців, яке включає засади та інструментарій надання адміністративних послуг, здійснення розпорядчої та виконавчої діяльності адміністративними органами, що є ключовими для створення сприятливих умов започаткування та розвитку конкурентоспроможного бізнесу в компаративному взаємному проникненні між такими державами, як Україна, Польща та Чехія, у яких через упровадження прозорих адміністративних процедур, сучасних правових механізмів і європейських стандартів забезпечується захист інвестицій, підвищується економічна стабільність і довіра до адміністративних органів, що сприяє розвитку економіки та створює рівні можливості для всіх суб'єктів господарювання.

Перспективними вбачаються також й інші пропозиції здобувача. Роботі притаманна якісна наукова новизна, порушено ряд неосвітлених вітчизняною адміністративною наукою проблем, вирішення яких дозволить ефективніше забезпечувати захисту прав і законних інтересів підприємців в Україні.

Висновки дисертації є цілісними, логічними та обґрунтованими, відповідають меті за завданням дослідження та містять важливі теоретичні положення щодо вдосконалення публічного адміністрування захисту прав і законних інтересів підприємців в Україні.

Дискусійні положення дисертаційної роботи. У цілому, високо оцінюючи дисертаційну роботу, доцільно зазначити, що окремі її положення носять дискусійний характер і потребують уточнення.

1. Авторка обґрунтовує необхідність закріплення в Україні презумпції добросовісності підприємця, що активно застосовується у Польщі (підрозділ 1.2.). Однак залишається відкритим питання про можливі правові ризики, які можуть виникнути у зв'язку з цим принципом, особливо у контексті боротьби з шахрайством та зловживаннями у сфері підприємництва.

2. У підрозділі 1.3. порушується питання необхідності підвищення незалежності бізнес-омбудсмена в Україні, подібно до Польщі, де він має ширші повноваження. Водночас дискусійним залишається питання, чи достатньо українські умови дозволяють реалізувати аналогічну модель без додаткового фінансового навантаження на бюджет в умовах воєнного стану та післявоєнної відбудови.

3. Авторка доводить, що цифровізація публічних послуг значно зменшує бюрократичні перепони для бізнесу (підрозділ 2.3.). Однак залишається відкритим питання про реальну доступність електронних послуг у регіонах України, зокрема у зонах бойових дій або на тимчасово окупованих територіях.

4. У підрозділі 2.2. аналізується роль підзаконних актів у забезпеченні стабільності правового середовища. Дискусійним залишається питання, чи не створює надмірна кількість підзаконних актів правову невизначеність і зайву регуляторну складність для українських підприємців.

5. Самосуд Ж.О. пропонує створення спеціального правозахисного інституту – Захисника підприємців, який би мав широкі повноваження, зокрема можливість ініціювати зміни до законодавства. Дискусійним є питання, чи не дублюватиме цей орган функції вже існуючих інституцій, таких як: Рада бізнес-омбудсмена, та які джерела фінансування його діяльності будуть оптимальними.

Загальний висновок щодо відповідності дисертації встановленим вимогам МОН України. Зміст дисертаційного дослідження висвітлено досить повно, виклад запропонованих у праці положень базується на ґрунтовному опрацюванні наукових джерел з проблематики дисертаційного дослідження. Аналіз дисертаційної роботи дає підстави дійти висновку про те, що дисертація Самосуд Жанни Олександрівни на тему «Публічне адміністрування забезпечення прав і законних інтересів підприємців: порівняльний аналіз (Україна, Польща, Чехія)» є завершеним самостійним науковим дослідженням, яке вирішує конкретне наукове завдання та має істотне значення для розвитку науки та практики діяльності публічних адміністрацій.

Враховуючи викладене, дисертація Самосуд Жанни Олександрівни на тему «Публічне адміністрування забезпечення прав і законних інтересів підприємців: порівняльний аналіз (Україна, Польща, Чехія)», подана до захисту на здобуття наукового ступеня кандидата юридичних наук, є самостійним, завершеним науковим дослідженням та відповідає встановленим вимогам МОН, а її автор – Самосуд Жанна Олександрівна заслуговує на присвоєння наукового ступеня кандидата юридичних наук за спеціальністю 12.00.07 – адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право.

Офіційний опонент –

**Керівник управління соціального діалогу
та колективно-договірного регулювання
апарату Федерації профспілок України,
кандидат юридичних наук, доцент**

І. Г. Орловська

Підпис Орловської І. Г. за відгук.
Інспектор з кадрів

